

Karl Tschuppik

Maria Tereza

I. MOȘTENIREA

La 20 octombrie 1740, la orele două spre ziuă, când și-a dat duhul împăratul Carol al VI-lea, lacheii au pornit în goană prin întunecatele ganguri ale palatului, ca să ducă vestea mai departe. În ultimul ceas nu se aflau în jurul suveranului decât sora lui, părintele confesor și medicul curant. Fiica cea mai mare, Maria Tereza, fusese ținută departe de patul de suferință al tatălui ei. Purta în pânțece pe cel de-al patrulea copil! În timp ce vestea morții trezea din somn întreaga clădire, lacheii își șopteau între ei că în cursul nopții a fost văzută *femeia albă*, acea fantomatică străbunică a Casei de Habsburg, care anunță primejdii apropiate.

Împăratul Carol murise la începutul celor cincizeci și șase de ani ai săi, neașteptat de timpuriu, ca ultimul bărbat din ramura sa.

Acest împărat ar fi ținut mai mult să fie un artist decât un suveran.

Mândria lui se exprima printr-un lux fastuos. El a pus meșteri să construiască pentru vecie clădiri pe care artiștii – cum era cazul lui Fischer de Erlachs, maestrul barocului vienez – nu le văzuseră decât în vis. Iubea tablourile, caii și o muzică umflată de bubuiturile fanfarei. Fără a fi războinic, voia totuși să fie un erou; lucrarea lui favorită, o operă compusă de el, trădează dorințele aprinse care îl mistuia; este muzica menită să sărbătorească victoriile prințului Eugeniu. Avea un mare vis politic: restabilirea imperiului neîmpărțit al lui Carol; și o durere: că pe vremea când era tânăr arhiduce a trebuit să se dea bătut în lupta pentru tronul spaniol. Iubea Spania, și pentru că nu o putuse cuceri, clădise în Viena o lume spaniolă, anume pentru el.

Adevărata Spanie fusese cucerită de Casa de Bourbon. Ca șef al liniei spaniole a Habsburgilor, Carol a mărit însă imperiul. După

sfârșitul războiului de succesiune spaniol, putea declara cu mândrie că Austria nu a fost niciodată atât de mare ca pe vremea lui. În masă compactă, acest imperiu se întindea de la nordul Rinului până la Olt, râul de graniță cu Țara Valahilor. Din moștenirea spaniolă i se atribuiseră o treime din Italia, Milano, Neapole și terenurile de coastă, Toscana, Mantova și Sardinia. Câștigă și Sicilia, dând în schimb Sardinia. Privirea lui Carol stăpânea un spațiu pe a cărui margine nordică se afla Ostende și pe a cărui coastă de sud strălucea Siracuza. Împărăția își scuturase caracterul de țară fără acces la mare; calea spre canal, drumul spre Marea Mediterană erau libere. Austria trebuia să ajungă o putere navală; aceasta era dorința lui Carol. La Trieste și la Ostende începuse să construiască o flotă mare. Trupele împăratului se găseau în Milano și în Mantova, în Palermo și în Messina. Întinderea împărăției ascundea însă primejdii mari. Țara fără nume a Habsburgilor nu era o ființă de stat închisă, bazându-se pe unitatea unei națiuni în devenire; era o îngrămădire de țări, lipite prin voința și conștiința de dominație a unei familii. Dinastia Habsburgilor poseda în cel mai înalt grad arta de a impregna spiritul său țărilor de sub dominația sa și de a le supune captivându-le; totuși, în fața acestei arte se ridicau obstacole ce păreau de neînvins. Cum puteau fi administrate teritorii atât de îndepărtate unele de altele? Cum puteau fi apărate îndepărtatele bastioane ale imperiului?

Ca să țină piept primejdiilor din afară, ca să asigure stăpânire asupra întinsului imperiu, pentru aceasta nu mai era suficientă acea artă a propagandei și mijlocirii, care, după veacuri de practică, ajunsese a fi o caracteristică a Habsburgilor. Dar ce se întâmplă când primejdia se ivește chiar în sânul propriei Case, când problema existenței familiei a ajuns să se confunde cu problema existenței imperiului? Încă de pe timpul lui Leopold I se făcuse simțită în mod amenințător grija că ar putea să se stingă seminția bărbătească a Casei. Pericolul părea atât de apropiat, încât Wittelsbach se și pregătea să-și anunțe pretențiile la tronul

Habsburgilor. Soția electorului bavarez Max Emanuel fusese o fiică a lui Leopold I. Ca să-și întărească și mai mult pretențiile, Max Emanuel se străduise la Viena să realizeze căsătoria fiului său mai mare cu fiica împăratului Iosif I. Totuși, pe atunci ființa deja așa-numitul *Pactum mutuae succesionis*, care stabilea dreptul, în mod alternativ, la moștenire al celor două linii pornite de la fiii lui Leopold I, Iosif și Carol; pentru cazul înșă când s-ar stinge linia bărbătească, pactul făcea valabilă succesiunea femeilor.

Fusese cel dintâi act de domnitor al lui Carol, de a ridica acest contract de familie la rangul de lege a Casei, de Sancțiune Pragmatică. De acum încolo Imperiul Habsburgilor avea să rămână indivizibil; dreptul de moștenire, în cazul când lipseau moștenitori bărbați, trecea în primul rând asupra fiicelor lui Carol, apoi asupra fiicelor lui Iosif.

Câtă vreme Carol mai putuse nădăjdui că va avea băieți, acest act important rămase secret. În ultimii ani, singura mare grijă a lui Carol era să obțină din partea puterilor recunoașterea Sancțiunii. Pentru aceasta, se arăta dispus să facă sacrificii mari. Și a trebuit să le facă. Anglia nu refuza să-și dea azeziunea, dar cerea să fie plătită; și prețul cerut de ea era renunțarea la dorința favorită a lui Carol, de a avea o flotă, o flotă abia născută. Carol a trebuit să-și retragă vasele, primele care porniseră sub egida de mare putere a Habsburgilor. Prințul Eugeniu îl prevenise pe împărat; simțul lui de realitate îl sfătuia să nu aibă încredere în contracte și semnături. I se părea preferabil să bazeze Sancțiunea pe propria-i putere, pe o armată tare și pe un tezaur al statului plin. Împăratul Carol – și aici se dovedește a fi adevărat Habsburg – avea încredere în legalitate; războiul trebuia să fie ultimul, extremul mijloc de convingere. Pacea, nu războiul, gândea el, este creatoare; trebuie să fie pace, pentru ca dinastia să domnească nezdruincată; și dinastia trebuie să domnească, pentru ca pe pământ să fie pace. Această credință habsburgică era atât de vie în mintea lui Carol, încât, în propaganda lui pentru recunoașterea Sancțiunii Pragmatice, nu se lăsă abătut de pe drumurile sale pacifiste. Tratativerile cu Spania, cu

Rusia și cu Prusia păreau să-i dea dreptate. E drept că fiecare putere se gândea la interesele ei, dar în anul 1731 Carol ajunsese atât de departe, încât chiar electorii de Bavaria și Palatinat, majoritatea prinților Imperiului Țărilor de Jos și Danemarca recunoscuseră ordinea de moștenire la tronul austriac. Prețul fixat de Saxonia pentru recunoașterea Sancțiunii Pragmatice era foarte mare; ea cerea ca Habsburgul să-l ajute pe Electorul August la cucerirea coroanei regale a Poloniei, chestiune de mult rezolvată. În acest moment, interveni Franța. Avea și ea un candidat, pe socrul lui Ludovic al XV-lea, Ladislaus Leszczyński. Războiul devenise deci inevitabil: un agent al Franței în răsărit ar fi completat încercuirea totală a imperiului. Tronul polonez fu câștigat pentru saxon; dar ca armata lui Carol să țină piept unui război pe două fronturi, în Italia și pe Rin, asta nu se mai putea. Franței i se alăturase Spania și Sardinia, iar prințul Eugeniu avea șaptezeci de ani. În 1735, la sfârșitul campaniei, Carol pierduse toate teritoriile italienești, în afară de Mantova. Prințul Eugeniu era prea slab ca să îndrăznească o ofensivă la Rin. În statul-major, urmărind cu priviri agere arta cu care manevra bătrânul comandant, se afla ca invitat un tânăr prinț: Frederic, regele de mai târziu al Prusiei.

Erau cele mai grele ceasuri ale împăratului. Suveranul își vedea opera lui capitală în primejdie. Celor mai mulți dintre consilierii săi, chiar și prințului Eugeniu, li se părea cu neputință să mai salveze Sancțiunea. Luă naștere ideea îngrijorătoare de a se despărți în două linii chiar și ramura austriacă a Casei de Habsburg, dându-se fiicei mai mari, Tereza, domeniile germane și ungare, iar Marianeii, fiica mai mică, fostele domenii spaniole. Se luă chiar în discuție și proiectul de căsătorie elaborat odinioară de prințesa de coroană a Bavariei, care urmărea să o câștige pe Maria Tereza pentru tânărul prinț-elect. Planul nu era lipsit de perspectivă politică: unirea Caselor Habsburg și Wittelsbach, încătușarea laolaltă a țărilor austriece și ungare cu Bavaria, ar fi deplasat spre Germania centrul de gravitate al imperiului de familie. Aceasta ar fi însemnat însă lichidarea dorințelor de care fusese stăpânit

împăratul: visul de a asigura Maria Tereza domnia neîmpărțită, lăsându-i ei dreptul de a-și alege de soț pe Francisc de Lotharingia. În acest moment întunecat, Franța întinse mâna pentru pace. Din posesiunea italiană, Carol trebui să cedeze cele mai prețioase piese, Neapole și Sicilia, ba chiar și părți din Lombardia, obținând în schimb, e drept, Parma și Piacenza. Dar împăratul simți o durere mai mare decât de pe urma acestui sacrificiu, când Franța ceru și țările ducelui Francisc, Bar și Lotharingia, care mai întâi aveau să aparțină lui Stanislaus Leszczyński, iar după moartea acestuia Franței. Ca despăgubire i se oferi ducelui Francisc Marele Ducat al Toscanei, unde se aștepta din ceas în ceas stingerea familiei Medici.

Cele două Case, Habsburg și Lotharingia, erau legate printr-o rudenie apropiată. Ducele Carol de Lotharingia, acel comandant vestit care luase o parte atât de mare la eliberarea Ungariei și a Vienei din mâna turcilor, fusese însurat cu o soră a împăratului Leopold I. De atunci, Lotharingienii trăiau mai mult la Curtea împărătească decât în țara proprie. Ducele Leopold, tatăl lui Francisc, fusese foarte apropiat de vărul său, Carol al VI-lea. Francisc, soțul Mariei Tereza, trăise de la vârsta de cincisprezece ani la Curtea din Viena. În pofida legăturilor dintre cele două familii, era de înțeles că Francisc n-ar fi fost totuși de acord, cu una cu două, să renunțe la țările sale. De șapte sute de ani Casa sa era legată de cele două ducate. E drept, la Viena, Francisc era soțul fiicei împăratului și al moștenitoareii, dar în același timp, era și un prinț fără țară. Conflictul în care se zbătea Francisc se înăsperi și mai mult prin opoziția pătimășă a mamei sale. Ducea văduvă, Élisabeth Charlotte de Orléans, se opuse cu toată tăria temperamentului ei la planurile fiului ei: „Dacă ai schimba Lotharingia cu Toscana, ți-ai da și ție, și Casei tale o lovitură de grație“, scria ea cu amărăciune. Trecuse o lună de la căsătoria sa cu Maria Tereza, la 11 aprilie 1736, când Francisc, chinuit, se hotărî, în sfârșit, să semneze cedarea țării sale. „De trei ori“, scrie du Theil, însărcinatul cu afaceri al Franței, „a pus mâna pe pană și de trei ori a aruncat-o, până ce, în cele din urmă, să-și aștearnă semnătura pe document“. În aceeași lună,

muri prințul Eugeniu. Războiul nu a mai fost dus în spiritul acestui mare căpitan. Împăratul numi la comanda supremă a armatei pe ginerele său. Înfrângerile suferite de comandament aruncară o umbră asupra numelui lui Francisc. Tot ce cucerise prințul Eugeniu în 1718 pierdu el.

Carol făcuse tot ce-i stătea în putință ca să salveze domnia pentru fiica sa cea mare, dar nu se îngrijise să o inițieze în arta de a governa și să o familiarizeze cu afacerile statului. Era oare încredințat că fiica sa, grație însușirilor ei naturale, va fi la înălțimea situației cerute de domnie? Sau era numai un tată prea iubitor care nu voia să tulbure fericirea familiară a tinerei femei? Dar nici n-a făcut nimic ca tânăra regină să se poată sprijini pe sfatul unor oameni de ispravă. Raporturile Habsburgilor cu consilierii lor sunt de altfel ciudate. Familia domnitoare, plină de ea însăși, consideră ca natural și de la sine înțeles că unicul scop al istoriei și al lumii nu este altul decât păstrarea și dezvoltarea acestei familii. Habsburgii nu-și pot închipui nicio altă idee, nicio altă efortare, în afară de acest spirit. Această idee pe care o au despre domnie le și îngreunează alegerea persoanelor destinate să-i servească. De omul genial se apropie bănuitori. Căci în firea celui bine înzestrat mai sunt de obicei și alte elemente decât acela de aprobare necondiționată a principiului habsburgic. De aici preferința pentru refugiați și oameni fără patrie, care își găsesc în această lume habsburgică o lume proprie, care își leagă soarta de soarta Habsburgilor și se contopesc cu ei. Marele noroc al Habsburgilor, în ultimele decenii, fusese refugiatul prinț Eugeniu de Savoia. În cazul acesta, spiritul de autoprețuire și ambiția persoanei înzestrate se potrivea de minune cu voința cea mai intimă a Casei. Prințul Eugeniu, geniul servanț, fusese marea excepție. Alături de el, sub el, nu mai era nevoie de nicio altă personalitate. După el este golul, lipsa lui se simte. Se simte în consiliul superior, se simte în armată.

Împăratul Carol lăsa fiicei sale, Maria Tereza, drept moștenire spirituală, așa-numitul Consiliu secret. Șase domni care împreună

numără patru sute zece ani. Niciunul din acești domni, care formează creierul cu șase capete al mării împărății a Habsburgilor, nu este mai tânăr de șaptezeci de ani. Maria Tereza nu are decât douăzeci și trei. În urma morții prințului Eugeniu – întâmplată patru ani mai înainte –, președintele Consiliului secret este marele șambelan, contele Filip Ludovic de Sinzendorff. Tăria acestui bătrân *routinier*, care a servit sub trei împărați – Leopold I, Iosif I și Carol al VI-lea – stă în cunoașterea Curților domnitoare din Europa. Ca tânăr diplomat, a cunoscut Curtea de la Versailles, în epoca triumfală a lui Ludovic al XIV-lea; el cunoaște reședințele germane, cu persoanele și interesele lor; cunoaște Spania ca pe propria țară; cunoaște întortocheatele drumuri ale politicii de la Paris, Madrid, Torino și Roma. E stăpânit de o însușire urâtă: e coruptibil. Lăcomia lui nu se dă înapoi de la nimic. Sinzendorff continuă lucrăturile de care s-a plâns cândva Montecuccoli, ridicând acuzarea că hotărârile Consiliului de coroană din Viena, privitoare la război, sunt cunoscute mai întâi la Versailles și apoi de statul-major austriac. Și la toate are partea lui de câștig. Și primește orice: bani, posturi pentru fiii lui, moșii, bijuterii. Până și căsătoria Mariei Tereza a exploatat-o, punând un pistol gentil în pieptul ducelui Leopold de Lotharingia, tatăl ginerelui. A cerut o sută de mii de taleri, gradul de căpitan pentru un fiu, două moșii în Flandra și o bijuterie prețioasă, din colecția ducesei, pentru soția sa. Sinzendorff avea în sânge viciul cupidității, moștenit de la tatăl său. Acesta, fost președinte al Camerei lui Leopold I, comisese un furt gigantic în dauna tezaurului austriac, furt care i-a fost fatal; dar fiul a profitat de pe urma loviturii. Împăratul Leopold, în fond un suflet bun, l-a condamnat pe Sinzendorff-tatăl la exil pe viață pe una dintre moșiile păcătosului. Dar chiar și această pedeapsă ușoară îl îndurera pe împărat. Nu voia ca fiul să sufere de pe urma faptelor bătrânului, și de aceea îl luă sub protecția sa particulară. Împărații Iosif I și Carol al VI-lea treceau cu vederea slăbiciunea lui Sinzendorff, ba Carol mergea și mai departe, tratându-l ca pe un favorit.

Cu toate acestea, administrarea tezaurului nu a fost încredințată lui Sinzendorff, ci contelui Gundacker Starhemberg, un frate vitreg al celebrului Roger Starhemberg, care a apărut în 1683 Viena de turci. La contele Starhemberg împăratul Carol aprecia tocmai ceea ce-i lipsea lui Sinzendorff: probitatea. Tânăra regină îl preferă pe conte, care se bucurase și de deosebita încredere a tatălui ei.

Starhemberg, al doilea în Consiliul secret, are însă 77 de ani. Alături de el stau cei doi frați Harach, contele Alois Raimund, fost pe vremuri reprezentantul împăratului la Neapole, acum guvernator al Austriei de Jos, și cel mai tânăr, dar totuși în vârstă de 70 de ani, contele Iosif Harach, guvernator și președinte al Consiliului de război imperial. Predecesorul lui în această funcție, feldmareșalul conte Kouigsegg, fusese destituit de la președinția consiliului, în urma nenorocitei campanii împotriva turcilor. Pentru a îndulci însă în oarecare măsură această inevitabilă sancțiune, împăratul îi lăsase scaunul și votul în Consiliul secret.

Mai este încă un om care face parte din cercul suprem al consilierilor reginei. El este de origine burgheză și de fapt nu este chemat decât ca să redacteze procesele-verbale de ședință. Dar însușirile lui deosebite îl ridică deasupra acestei funcții. Cu știința lui îi domină pe toți din jurul său; în acest cerc, el este singurul cu adevărat cult. Este consilierul de Curte Bartenstein. Fiu al unui profesor de filosofie, născut la Strassburg, unde și-a luat și doctoratul în Drept, Bartenstein venise încă din tinerețe la Viena, unde fusese descoperit de Starhemberg. Nu i-a fost ușor să cucerească și să-și mențină înalta funcție pe care o ocupa. Colegiul consilierilor nobili nu i-ar fi îngăduit să-și ridice glasul, egal în drepturi cu ceilalți, dar prețuirea pe care i-o arăta împăratul zdrobea orice rezistență. După moartea lui Carol al VI-lea, consilierii avură în sfârșit prilejul de a-i arăta pe față rivalului ura și invidia lor, atâta vreme ținute în frâu.

Dar nici generalii pe care împăratul Carol îi lăsa fiicei sale nu prețuiau mai mult decât consilierii civili. Războiul cu Turcia, care

durase de la 1737 până la 1739, fusese dezastruos pentru prestigiul armatei și al șefilor ei. După prima campanie, feldmareșalul conte de Seckendorff trebui să renunțe la comanda supremă. Președintele Consiliului de război imperial nu avu mai mult noroc, iar sfârșitul războiului, condus în ultima lui fază de generalii Wallis și Neipperg, cu tristul rezultat că împăratul Carol pierdu toate cuceririle prințului Eugeniu, îl convinse pe suveran să-i destituie pe cei doi comandanți și să-i pedepsească cu închisoarea într-o fortăreață. Contele Wallis fu internat în fostul Spielberg de lângă Brünn, contele Neipperg în fortăreața Glatz. Maria Tereza nu-i găsi pe comandanți – așa scrie un istoric – în fruntea trupelor, ci trebui să-i caute prin cazematele închisorilor.

Era o sarcină destul de grea pentru o femeie tânără și lipsită de experiență politică, de a governa un imperiu mare, amenințat de tot felul de primejdii și de a nu se putea sprijini decât pe șase moșnegi și pe câțiva generali urmăriți de ghinion. Maria Tereza are alături pe soțul ei. Iubește pe frumosul cavaler plin de viață cu toată înflăcărea ei de femeie; totuși, își dă seama că singură va trebui să poarte povara tuturor grijilor. Povestește singură – mai târziu – cum în primele ceasuri de îngrijorare, când a luat în primire puterea, se gândea la marele ei strămoș, Carol al V-lea, despre care istoria Casei spunea la fel: În tinerețe părea să n-aibă nicio voință proprie; cu prilejul celei dintâi vizite în Spania – avea 17 ani – a provocat o atât de mare dezamăgire celor din jurul său, încât nimeni n-ar fi putut bănui nici urmă din măreția lui de mai târziu. Totuși, se pare că tânărul principe purta în el germele genului său în dezvoltare. Și-a așteptat cu răbdare ceasul. Încă nu avea ca deviză adagiul „Nondum“; această deviză și-a gravat-o la 18 ani, pe cea dintâi pavăză a lui, cu prilejul unei lupte cavalești, la Valladolid. Când tânărul monarh a căpătat independență în mișcări, prin moartea prim-ministrului regent Chièvres, Carol al V-lea, ca și Ludovic al XIV-lea după moartea lui Mazarin, a luat frâiele domniei în mâini puternice. De data aceasta s-a arătat sub o lumină cu totul nouă: în loc să lase orice lucru în seama

Consiliului de Stat, nu mai avea încredere decât în el însuși. Conștiința puterii trezite a avut darul să aprindă scânteia ambiției, care mocnise până atunci în el.

Maria Tereza voia să urmeze pilda strămoșului ei.

A doua zi după moartea împăratului, ea vine pentru prima oară în fața Consiliului secret. Ce contrast între tânăra femeie și moșnegii care o înconjoară! Maria Tereza pare mai înaltă decât ei – urmare a exercițiilor de călărie care i-au dat o ținută a trupului impecabilă, ca și a dispozițiilor ei naturale, de altfel. În silueta ei mai este și o trăsătură maternă, care o face să pară mai vârstnică decât este în realitate. Ochii albaștri, adânci, gura zâmbitoare, ca și bărbia rotundă, au darul să-i lumineze chipul, să i-l facă drăgălaș, să atenueze simțitor asprimea frunții înalte.

Bătrânii consilieri sunt descurajați. Moartea împăratului i-a zvârlit din orbita drumului lor obișnuit. Și au mai multe motive ca să privească îngrijorați viitorul. Tânăra regină nu ia asupra-i moștenirea ca pe o proprietate sigură în timpuri liniștite. Moartea ultimului Habsburg a ridicat în picioare întreaga Europă; toate puterile privesc cu încordare la imperiu, ca la un câmp de pradă, curioși și hrăpăreți, ca nu cumva să scape momentul împărțirii.

Ce aspect are Europa?

Până acum se admitea ca valabilă teoria echilibrului puterilor, așa cum o stabilise Wilhelm al III-lea de Orania. Se credea că rivalitatea celor două mari puteri continentale, Franța și Austria, trebuie să fie contrabalansată de cele două mari puteri maritime, Anglia și Olanda. Libertatea puterilor maritime, de a-și deplasa greutatea, când într-o parte, când într-alta, nu îngăduia niciunea din cele două puteri continentale să ajungă la o situație preponderentă. Există însă observatori ai situației politice din Europa de la 1740 care, în mod ciudat, au păreri cu totul deosebite de cele convenționale. Noul observator spune că cele două puteri principale nu mai sunt Franța și Austria, ci Franța și Anglia. Franța ar fi în frunte, pentru că ea întrunește toate elementele puterii. Ea întrece toate celelalte țări prin numărul oamenilor capabili să poarte

arme, ca și prin resursele ei nesfârșite. O fi Anglia mai bogată, o avea un comerț mai mare, mai multă putere pe apă, dar situația ei insulară, prin care este apărată, constituie în același timp și un obstacol pentru politica ei externă. Ambele puteri aspiră la rolul de arbitri ai lumii. Franța vrea să învingă și să cucerească, Anglia să monopolizeze comerțul. Franța vrea să supună lumea prin arme, Anglia prin bogăție. Alături de aceste două puteri, cu adevărat mari, astfel continuă observatorul nostru, mai sunt alte patru, dependente de cele două mari puteri: Austria, Spania, Olanda și Prusia. Austria are poate o populație mai mare decât Spania și Olanda, dar este și mai slabă, din cauza finanțelor, precum și din cauză că nu posedă o marină proprie. Rivalitatea dintre Casa de Austria și Bourboni pare că va fi veșnică, pentru că cele mai frumoase cuceriri ale Bourbonilor nu sunt decât provincii smulse Casei de Austria; pentru că Franța lucrează neconținut la umilirea Casei de Austria; pentru că, în sfârșit, Franța va menține libertatea germană, independența prinților germani față de împăratul german, atât timp cât nu se va simți în putere să smulgă pentru sine diadema împăratului.

Nu mai puțin curios în aceste observații pare felul în care este caracterizată Prusia: „Prusia este mai puțin puternică decât Casa de Austria, dar destul de tare ca să poarte cu mijloace proprii un război nu prea greu, și nici prea lung. Politica ei financiară și industrială îi îngăduie să exploateze împrejurările favorabile și, intervenind repede și energetic, să tragă folos din împrejurări...” Cel care scrie aceste observații este Frederic al II-lea, urcat pe tron la vârsta de douăzeci și opt de ani, în același an în care pe tronul lui Carol al VI-lea se urca Maria Tereza, tânără de douăzeci și trei de ani.

Dar pe ce se bazuia puterea și siguranța imperiului pe care Carol al VI-lea îl lăsase fiicei sale? Împăratul murise încredințat că prin recunoașterea Sanctiunii Pragmatice, atât de greu câștigată, a asigurat tronul și posesiunile Mariei Tereza. Armata este într-o stare de plâns. În timp ce Frederic al II-lea dispune de 155 000 de oameni gata oricând, Maria Tereza abia are la îndemână 60 000.

Cuprins

I. Moștenirea	5
II. Frederic ponește	18
III. Situație disperată	37
IV. Minunea austriacă	53
V. A doua fază a duelului.....	79
VI. Bourbon–Habsburg	105
VII. Cotitura cea mare.....	127
VIII. Războiul de șapte ani.....	153
IX. Mamă și fiu	229
X. Fiicele	261
XI. Crizele de conștiință ale împărătesei.....	278
XII. Prusia și Austria.....	299
XIII. Ultima încercare	305
XIV. Moartea împărătesei	327